

Wyrok z dnia 25 stycznia 2005 r.

I UK 152/04

Z art. 316 § 1 k.p.c. nie wynika obowiązek przeprowadzenia dowodów w celu ustalenia niezdolności do pracy, która miała powstać po wydaniu zaskarżonej odwołaniem decyzji odmawiającej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Przewodniczący Prezes SN Walerian Sanetra, Sędziowie: SN Józef Iwulski, SA Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 stycznia 2005 r. sprawy z odwołania Krzysztofa R. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w Z,W. o rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, na skutek kasacji ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 18 marca 2004 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Decyzją z dnia 13 grudnia 2002 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w Z,W. po rozpatrzeniu wniosku z dnia 8 listopada 2002 r. odmówił Krzysztofowi R. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Wyrokiem z dnia 8 kwietnia 2003 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił odwołanie wnioskodawcy od wskazanej decyzji po dokonaniu następujących ustaleń. Wnioskodawca, legitymujący się wykształceniem średnim z zakresu leśnictwa oraz posiadający ukończony kurs średniego dozoru technicznego w zakresie prowadzenia instruktażu bhp, pracował jako składnicowy, dyspozytor i kierownik brygady, a ostatnio jako strażnik leśny w Lasach Państwowych Nadleśnictwa P. Obowiązki wykonywał w biurze Nadleśnictwa oraz na zewnątrz budynku w różnych warunkach atmosferycznych, przy czym praca była lekka, z przewagą wysiłku umysłowego, wymagająca wyjazdu w teren i chodzenia. W dniu 9 listopada 2000 r. wnioskodawca uległ wypad-

kowi przy pracy, doznając urazu obu nóg, leczonego operacyjnie. W okresie od 9 listopada 2000 r. do 7 maja 2001 r. wnioskodawca pobierał zasiłek chorobowy, a następnie w okresie do 2 maja 2002 r. świadczenie rehabilitacyjne. Biegły sądowy lekarz specjalista z zakresu ortopedii i rehabilitacji rozpoznał u wnioskodawcy przebyte wygojone złamanie otwarte kości podudzia lewego leczone operacyjnie, przebyte wygojone złamanie piszczeli lewej leczone operacyjnie, które to schorzenia nie naruszają sprawności organizmu w stopniu powodującym niezdolność do pracy. Z opinii biegłego wynika, iż złamania zespolono gwoździami typu M-V, wygoiły się one w prawidłowym ustawieniu odłamów z pełną ruchomością w stawach kolanowych, zaś w badaniu ortopedycznym wnioskodawca wykazuje chód prawidłowy, bez patologii w ruchomości stawów kończyn górnych i dolnych, odruchy są ściągliste prawidłowo i symetrycznie wyrównane. Ponadto wnioskodawca posiadał na dzień 5 maja 2003 r. skierowanie na usunięcie metalu z zespolonej gwoździ kończyny.

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy, Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, iż wnioskodawca nie spełnia warunków do przyznania świadczenia określonego w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.), albowiem nie jest osobą niezdolną do pracy w rozumieniu art. 12 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.), zaś powołany ostatnio przepis odnosi pojęcie niezdolności do pracy do zatrudnienia zgodnego z posiadanymi kwalifikacjami, nie zaś do pracy na danym stanowisku.

Wyrokiem z dnia 18 marca 2004 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację wnioskodawcy, przyjmując w całości dokonane przez Sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne oraz podzielając przeprowadzoną ocenę materiału dowodowego. Sąd Apelacyjny podkreślił, iż samo istnienie schorzeń powypadkowych nie jest równoznaczne z naruszeniem sprawności organizmu w stopniu powodującym niezdolność do pracy i w konsekwencji przyjął, że wnioskodawca nie spełnia, warunkującej przyznanie prawa do świadczenia rentowego i określonej w art. 57 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r., przesłanki niezdolności do pracy w rozumieniu art. 12 ustawy.

W kasacji od powyższego wyroku wnioskodawca zarzucił naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie przepisu art. 12 pkt 1 i art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, polegające na przyjęciu przez Sądy obu instancji, że skarżący jest osobą zdolną do pracy oraz naruszenie prawa procesowego przez niewłaściwe za-

stosowanie art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 316 § 1 k.p.c., polegające na przekroczeniu przez Sądy obu instancji granic swobodnej oceny dowodów oraz zasady orzekania w oparciu o stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy.

Wskazując na powyższe podstawy, skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądów obu instancji i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania za wszystkie instancje.

W uzasadnieniu kasacji podniesiono, iż z powodu przeprowadzonego w miesiącu maju 2003 r. zabiegu operacyjnego usunięcia metalu z zespolonej kości kończyny dolnej wnioskodawca przebywał na zwolnieniu lekarskim, zaś podobny zabieg dotyczący drugiej kończyny przeprowadzony w październiku 2003 r. spowodował niezdolność wnioskodawcy do pracy w ramach zwolnienia lekarskiego do stycznia 2004 r. Tym samym błędnie Sądy uznały, że leczenie skarżącego zostało zakończone, skoro jego niezdolność do pracy trwała nadal, nie oceniły również niezdolności wnioskodawcy do pracy w aspekcie wykonywania pracy dotychczasowej, możliwości podjęcia innej pracy oraz celowości przekwalifikowania zawodowego z uwagi na rodzaj i charakter dotychczasowej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne. Tymczasem skarżący w wyniku przebytego wypadku utracił sprawność fizyczną, a w konsekwencji zdolność do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie może być uwzględniona, gdyż zawarte w niej zarzuty są bezzasadne. Wnoszący kasację zarzucił w niej naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 316 § 1 k.p.c., polegające na przekroczeniu przez Sądy obu instancji granic swobodnej oceny dowodów oraz naruszenie zasady orzekania w oparciu o stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy, poprzez uznanie, że leczenie skarżącego zostało zakończone w sytuacji, gdy jego niezdolność do pracy - spowodowana zabiegami operacyjnymi usunięcia metali z zespolonych kości kończyn - trwała w ramach zwolnień lekarskich od maja 2003 r. do stycznia 2004 r. oraz pominięcie okoliczności, o których mowa w art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przy czym z uzasadnienia kasacji wynika, iż skarżącemu chodzi w istocie o art. 13 ust. 1 pkt 2 tej ustawy.

Stosownie do art. 316 § 1 k.p.c., znajdującego poprzez art. 391 k.p.c. również zastosowanie w postępowaniu apelacyjnym, sąd wydaje wyrok biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy; w szczególności zasądzeniu roszczenia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że stało się ono wymagalne w toku sprawy. Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wszczynane jest na skutek odwołania wniesionego przez ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ma ono zatem charakter odwoławczy, a jego przedmiotem jest ocena zgodności z prawem decyzji wydanej przez organ rentowy. Badanie legalności decyzji i orzekanie o niej możliwe jest tylko przy uwzględnieniu stanu faktycznego i prawnego istniejącego w chwili jej wydawania, zaś postępowanie dowodowe przed sądem jest postępowaniem sprawdzającym ustalenia dokonane przez organ rentowy w tym w zakresie merytorycznej trafności wydanego przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych orzeczenia o zdolności ubezpieczonego do pracy lub jej braku. Dlatego też późniejsza zmiana stanu zdrowia ubezpieczonego nie jest podstawą do uznania decyzji za wadliwą i jej zmiany, lecz może stanowić przesłankę wznowienia postępowania na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w razie przedłożenia nowych dowodów, do których zalicza się między innymi dokumentacja lekarska pochodząca z okresu po wydaniu decyzji. Zasada jest zatem, iż sąd ocenia legalność decyzji organu rentowego według stanu rzeczy istniejącego w chwili jej wydania, a jedynie wyjątkowo może przyznać ubezpieczonemu świadczenie, jeżeli warunki je uzasadniające zostały spełnione po wydaniu zaskarżonej decyzji. Wyjątek taki jest obwarowany szeregiem zastrzeżeń, takich jak oczywistość prawa do świadczenia i pewność co do merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy przez organ rentowy w razie ponownego zgłoszenia wniosku. Jednakże art. 316 § 1 k.p.c. nie znajduje zastosowania w sytuacji, gdy stanowiący przesłankę przyznania świadczenia rentowego warunek niezdolności do pracy mógłby zostać ewentualnie spełniony po wydaniu decyzji zaskarżonej odwołaniem (por. wyroki z dnia 10 marca 1998 r., II UKN 555/97, OSNAPiUS 1999 nr 5, poz. 181 oraz z dnia 20 maja 2004 r., II UK 395/03 - dotychczas niepublikowany).

W rozpoznawanej sprawie Sądy obu instancji przyjęły, iż wnioskodawca w dacie wydawania decyzji przez organ rentowy i orzekania przez Sąd pierwszej instancji był zdolny do pracy, co wynika z opinii biegłego z zakresu ortopedii i rehabilitacji. Ewentualna późniejsza utrata tej zdolności spowodowana zabiegami usunięcia me-

tali z zespolonych kości kończyn wymagała ponownej oceny sprawności organizmu i ustalenia daty powstania niezdolności do pracy, jednakże nie w postępowaniu zakończonym wyrokiem zaskarżonym kasacją, lecz w postępowaniu przed organem rentowym, wszczętym wskutek złożenia ponownego wniosku o świadczenie, bądź wniosku o wznowienie postępowania na podstawie art. 114 powołanej wyżej ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

Wobec bezzasadności zarzutu naruszenia art. 316 § 1 k.p.c. nieuzasadniony jest zarzut obrazy art. 233 § 1 k.p.c., przytoczony w kasacji w kontekście braku rozważenia stanu zdrowia skarżącego w chwili zamknięcia rozprawy. Nieusprawiedliwiony jest również zarzut przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów sprowadzający się do twierdzenia, iż Sądy obu instancji dokonały oceny materiału dowodowego sprawy z pominięciem okoliczności, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. Przepis ten stanowi, że przy ocenie stopnia i trwałości niezdolności do pracy oraz rokowań co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne. W wyroku z dnia 28 stycznia 2004 r., II UK 167/03 (OSNP 2004 nr 18, poz. 320), Sąd Najwyższy stwierdził, iż okoliczności, o których mowa w tym przepisie, dotyczą osoby, co do której stwierdzono niezdolność do wykonywania zatrudnienia zgodnego z posiadanymi kwalifikacjami lub ewentualną celowość przekwalifikowania, nie dotyczą natomiast osoby, która została uznana za zdolną do wykonywania pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Wynika to ze wstępnego sformułowania tego przepisu - oceny stopnia i trwałości niezdolności do pracy oraz rokowań co do odzyskania zdolności do pracy. Okoliczności dotyczące osoby ubiegającej się o świadczenie mają zatem wpływ na zakres przyznania prawa do renty - renty z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, renty stałej lub okresowej albo też renty szkoleniowej. Uwzględnia się je w stosunku do osoby, u której naruszenie sprawności organizmu powoduje niezdolność do pracy w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy. Skoro więc z opinii biegłego wynikało, że skarżący jest zdolny do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami, przeto trafnie Sąd Okręgowy, a za nim Sąd Apelacyjny, nie oceniały okoliczności, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy, a tym samym zarzut naruszenia powołanego przepisu jest bezpodstawny.

W konsekwencji niezasadniony jest zarzut naruszenia art. 12 ust. 1 ustawy (błędnie określony w kasacji jako art. 12 pkt 1), zgodnie z którym niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Niezdolność do pracy uzależniona jest zatem od stopnia naruszenia sprawności organizmu, co może być stwierdzone tylko przez lekarzy właściwych specjalności. Zawarte w zaskarżonym wyroku ustalenia o braku niezdolności wnioskodawcy do pracy zostały dokonane na podstawie opinii biegłego, który stwierdził, że zmiany chorobowe wnioskodawcy nie są nasilone do tego stopnia, aby czyniły go niezdolnym do wykonywania zatrudnienia zgodnego z kwalifikacjami. Z opinii tej wynika zatem, że wnioskodawca jest zdolny do pracy w swoim zawodzie bez konieczności przekwalifikowania.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy w oparciu o przepis art. 393¹² k.p.c. oddalił kasację jako pozbawioną usprawiedliwionych podstaw.

=====